

Kunnskapsdepartementet
Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Deres ref.
22/5025-

Deres dato
12. juni 2023

Vår ref.
L113/23

Dato
1. september 2023

Innspill til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet

Lovisenberg diakonale høgskole (LDH) takker for anledningen til å gi innspill til arbeidet med en kommende stortingsmelding om forskningssystemet, der departementet i første omgang ønsker innspill på Forskningsrådets rolle og funksjoner. Innledningsvis vil LDH bemerke at det er svært positivt at regjeringen går i direkte dialog med forskningsutførende institusjoner for å kunne kalibrere eksisterende rammevilkår og virkemidler ut fra de komplekse utfordringene utdanningssektoren, Norge og det globale samfunnet må løse. Samtidig er det nødvendig å se NFRs rolle i sammenheng med det norske forskningssystemet i sin helhet og knyttet til samspillet med andre aktører, noe som reflekteres i vårt svar.

I invitasjonen ønsket Kunnskapsministeren korte skriftlige svar på følgende:

- Hva er Forskningsrådets viktigste merverdi i det norske forskningssystemet?
- Hvilke funksjoner er det viktig at Forskningsrådet ivaretar i norsk forskning og innovasjon framover
- Nevn gjerne tre forbedringspunkter og bevaringspunkter, og begrunn kort hvorfor.

Invitasjonen åpner også for at aktørene belyser andre aktuelle problemstillinger.

Etter vår mening hører spørsmål om merverdi og funksjon tett sammen, og vi gir vårt innspill på disse to punktene samlet.

Hva er Forskningsrådets viktigste merverdi og funksjon i det norske forskningssystemet

Midlene som NFR administrerer og som tilføres norske institusjoner, bidrar til prosjekter som ofte ikke kunne vært realisert uten slik støtte. Bredden i utlysninger og temaer skal åpne for tverrfaglig samarbeid og samhandling mellom forskningsinstitusjoner, offentlig og privat sektor, næringsliv og frivillige organisasjoner. Målet er å løse komplekse sektorovergrepene samfunnsutfordringer og problemstillinger. Grundige og transparente vurderingsprosesser er nødvendig for opplevelsen av en rettferdig og herunder forståelig fordeling av offentlige midler. Prosjektene som får tilslag skal ha høy kvalitet, gjennomføringsevne og samfunnsrelevans. Slikt sett ligger NFRs merverdi i å fasilitere forskningen og øke samspillet mellom de ulike aktørene.

Samtidig kan det innvendes at tildeling av offentlige midler til forskning kunne vært organisert på andre måter, eksempelvis gjennom flere aktører og/eller andre spissede/øremerkede mekanismer. Diskusjoner om forskningssystemet i sin helhet har vært et gjennomgående

tema i norsk forskningspolitikk og vi ser fram til å delta og gi innspill i den varslede innspillsrunden vinteren 2023-2024.

Som følge av en reell nedgang i basisfinansiering for utdannings- og forskningsinstitusjoner og at NFR er den største forvalteren av forskningsfinansiering er det stadig flere aktører som konkurrerer om begrensede midler. Hvert år investeres mange vitenskapelige og administrative årsverk i utvikling av søknader om finansiering, samtidig som bare noen få får tilslag.

Dersom NFR skal fortsette å ha en slik betydelig rolle i finansiering av norsk forskning, er det nødvendig å se på funksjonsfordelingen innad i NFR. LDH støtter derfor NFRs varslede arbeid med å endre interne rutiner og saksbehandling for å nå målet om økt tilslagsrate, noe som utdypes nærmere under «forbedringspunkter» nedenfor (forenkle og effektivisere søknadsprosesser, saksbehandling, rapporteringsrutiner/krav, samt forbedre tilbakemeldingen til søkere).

Vi har videre et inntrykk av at NFRs utlysninger (innen forskningsprosjekter) fokuserer på store forskningsprosjekter (signalisert gjennom maksimalt søknadsbeløp, vektlegging av mange og ulike aktører, krav mm), samtidig som vi savner finansieringsmuligheter for prosjekter som har et mindre omfang.

Som vi bemerket innledningsvis, stilles det stadig krav til tverrfaglig samarbeid og samarbeid mellom offentlig og private. Etter vår mening kan det være en fordel å etablere en nasjonal database for partnersøk i forskningsprosjekter hvor norske organisasjoner kan registrere sin profil og forskningsinteresser, for å profilere seg selv og kartlegge relevante partnere (jmfør «Partner Search» i F&T-portalen på EU-nivå). En slik database vil være nyttig for å finne nye samarbeidspartnere og utvide ulike aktørers nettverk. NFR fremstår som den mest egnede forvalteren av en slik database.

Avslutningsvis vil vi kommentere NFR sin funksjon som forskningspolitisk rådgiver. På den ene side tilsier sektorprinsippet at departementer og direktorater har en naturlig rådgiverrolle i sektorspesifikke spørsmål. På den annen side kan den sektorvise ansvarsfordelingen by på interessekonflikter som kan føre til fragmentering av og redusert kontinuitet i forskningspolitikken. Samtidig kan det diskuteres om det er mer hensiktsmessig å skille forskningspolitikk og forvaltning, for eksempel ved å etablere et eget vitenskapelig råd eller lignende, selv om det også vil være utfordringer ved et slikt skille. Selv med en slik rollefordeling vil NFR fortsatt ha en naturlig og viktig rolle når det gjelder implementering av forskningspolitikk, prinsipper og mekanismer for forskningsfinansiering, effektmålinger, fagevalueringer med mer.

Tre bevaringspunkter og tre forbedringspunkter med begrunnelse

Tre bevaringspunkter:

1. Kompetansehevende tiltak rettet mot EU søknader: NFR gjør et solid arbeid i å øke norske forskeres konkurransevne i forhold til EU-søknader gjennom kurs og workshops. Selv om kvaliteten på enkelte kurs kan forbedres, er tilbudet svært relevant og bør videreføres.
2. Seminarer om NFRs egne utlysninger: NFR bør fortsette med åpne seminarer viet til enkeltutlysninger, spesielt når utlysningstekster åpner for flere tolkninger. Mulighet til å stille spørsmål i etterkant av seminarer er spesielt viktig. Denne type tilbud kan med fordel utvides med at NFR også presenterer «best practice» i forhold til egne utlysninger. Selv om hver institusjon har egne kompetansehevende tiltak ift søknadsskriving, er det fortsatt NFR som har mest informasjon om suksessfaktorer bak vellykkede forskningssøknader.

3. Offentlig / Nærings-phd ordning: Ordningen presenterer en unik og konkret mulighet for aktører utover UH-sektoren til å skaffe forskerkompetanse til egne ansatte og egen virksomhet.

Tre forbedringspunkter

1. Tydeliggjøring av kriterier i utlysninger og under prosjektoppfølgning: Tydeligere utlysningstekster og kriterier vil gjøre det enklere å vurdere kriterieoppnåelse for alle involverte, både knyttet til vitenskapelig kvalitet, administrative kriterier og aspekter knyttet til prosjektøkonomi. Tydeliggjøring vil være direkte tidsbesparende, bidra til økt transparens og en opplevelse av rettferdig saksbehandling og fordeling. Samtidig er vi innforstått med at utlysningene ikke kan være for detaljerte. Det må være mulig for søkere å utvikle prosjekter fra ulike perspektiver.
2. Forenkling og effektivisering av søknads- og rapporteringsprosesser, inkludert dimensjonering av krav som stilles på ulike stadier og reduksjon av rapporteringsbyrden (både frekvens og omfanget/detaljingsnivå): Eksempelvis, og særlig med tanke på lav tilslagsrate, opplever vi at det stilles for høye og detaljerte forventninger til innholdet i søknader, både vitenskapelig og administrativt. Dette kan løses ved å innføre to-trinns prosesser (prosjektskisse), forenklede budsjettskisser mm. Rapportering og prosjektoppfølgning bør også forenkles og effektiviseres.
3. Konstruktive, skreddersydde tilbakemeldinger på søknader: Tilbakemeldinger er et viktig ledd i kvalitetsforbedringsarbeid og er samtidig med på å øke måloppnåelsen, om det gjelder økt sannsynlighet for tildeling ved neste utlysning eller prosjektets robusthet i seg selv. Tilbakemeldinger må imidlertid ta utgangspunkt i kriteriene, inneholde konkrete eksempler og være konsekvente.

Med hilsen,

/sign
Siri Tønnessen
Forskningssjef

/sign
Katerina Houben
Seniorrådgiver